ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 105, Haziran 2020, s. 75-86

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.43450>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
8.05.2020

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.06.2020

Doç. Dr. Osman TUĞAY

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
İşletme Bölümü
otugay@mehmetakif.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Şükrü DOKUR

Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü.
sukrudokur@uludag.edu.tr

KORONAVİRÜS (KOVİD-19) SALGINININ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE ETKİLERİ: BİR ARAŞTIRMA

Öz

Bu araştırma, koronavirüsün muhasebe meslek mensuplarının çalışma alışkanlıkları üzerine etkilerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda meslek mensuplarına, koronavirüs sonrası çalışma ve iş yapma alışkanlıklarında ne tür değişiklikler olduğunu tespit etmeye yönelik dokuz adet soru yöneltilmiştir. Araştırmada çalışmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Veri toplamada araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden yirmi altı muhasebe meslek mensubundan sağlanmıştır. Elde edilen veriler, Maxqda 2020 plus nitel veri analiz programı ile çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının; %38,5'i çalışma sürelerinin azaldığını, %47,8'i virüs kapma endişesi ile iş streslerinin arttığını, %23,1'i hafta sonları çalışmamaya başladıklarını, %15,4'ünün evden çalışmaya başladıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Koronavirüs, Çalışma Alışkanlıkları, Muhasebe Meslek Mensupları

THE EFFECT OF CORONAVIRUS (COVID-19) EPIDEMIC ON ACCOUNTING PROFESSIONALS' WORKING HABITS: A RESEARCH

Abstract

Coronavirus that firstly emerged in Vuhan-China and is entitled as covid-19 by World Health Organization (WHO) continues to spread around the world. This study aims the determine effects of coronavirus on working habits of accounting professionals. Within this scope, 9 questions are asked to accounting professionals to determine what type of changes in working habits are observed after coronavirus. In accordance with the aim of study, qualitative research method is preferred. As data collection tool, semi-structured interview form that is prepared by the researcher is used. Data is collected from 26 accounting professionals who accept to get involved in interviews voluntarily. Data is analyzed through Maxqda 2020 Plus qualitative data analysis program. According to the 38.5% of the accounting professionals, working duration is shortened during coronavirus pandemia while %47.8 of the professionals believes that working stres level is increased because of the infection anxiety. Also, %23.1 of the professionals ceased to work in weekend and %15.4 of them started to work at home.

Keywords: Coronavirus, Working Habits, Accounting Professionals

Giriş

2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan kentinde patlak veren Koronavirüs Hastalığı neredeyse dünya üzerindeki tüm ülkeleri etkilemiş ve dünyanın bir numaralı gündemi haline gelmiştir. Virüs küresel bir salgın haline geldiğinden Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir.

Koronavirüs 'un etkileri sadece sağlık alanı ile sınırlı kalmayıp, psikolojik, ekonomik ve sosyolojik etkileri de söz konusudur. OECD yaptığı çalışmalarda dünya ekonomisinin 2020 yılında en az %2,4 daralma olacağı tahmin edilmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) yayınladığı son rapor salgının çalışanlar üzerindeki etkilerini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Söz konusu rapora göre 3.3 milyar kişiyi istihdam eden şirketler ya geçici süre ile kapanma ya da evden çalışma modeline geçmiş bulunmaktadır. Hâlihazırda her 5 çalışandan 4'ü salgından etkilenmiş durumdadır. Ayrıca ILO 2020 itibarıyla küresel çapta 5-25 milyon kişinin söz konusu salgın nedeniyle işsiz kalacağını öngörmektedir. Salgının küresel çapta toplumsal hayatı derinden etkileyerek pek çok alanda önemli değişimlere neden olduğu ve tüm bu değişimlerin bireysel, kurumsal, toplumsal, ekonomik, çevresel vb. bağlamda pek çok sonucu olacağı öngörülmektedir (TÜBİTAK,2020).

Koronavirüs salgını pek çok alanda etkileri uzun yıllar hissedilebilecek ciddi bir dönüşüme yol açma potansiyeli taşımaktadır. Bu küresel salgının, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de en başta insanların sağlığı olmak üzere, çalışma yaşamlarını, iş yapma yöntem ve şekillerini, eğitim-öğretim yöntemlerini ve gündelik yaşam biçimlerini önemli ölçüde değiştirdiğine şahitlik etmekteyiz. Koronavirüs salgını nedeniyle değiştirmek zorunda kaldığımız sosyal alışkanlıklarımız ister istemez iş hayatını da yakından etkilemiştir. Muhasebe mesleği de çalışma alışkanlıkları bağlamında söz konusu değişimden önemli düzeyde etkilenmiştir. Bu nedenle bu çalışma, koronavirüs muhasebe meslek mensuplarının iş yapış yöntemleri, çalışma şekli ve süreleri ve müşterileri ile iletişim yöntemleri üzerine etkilerinin belirlenmesi ve

değerlendirilmesi amacıyla planlanmıştır. Bu amaçla çalışmanın temel sorunsalı “Bursa ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının koronavirüs sonrası iş yapma yöntemlerinde, çalışma sürelerinde ve müşterileri ile olan iletişim yöntemlerindeki değişimleri belirlemek” olarak ifade edilebilir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, güncel bir olayın derinlemesine değerlendirilmesini kapsayan bir yaklaşımı içeren nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması olarak planlanmıştır. Durum çalışması, tek bir olay ya da durumun derinlemesine incelendiği, verilerin sistematik bir biçimde toplandığı ve gerçek ortamda neler olduğuna bakıldığı bir yöntemdir (Subaşı ve Okumuş, 2017).

Çalışmanın temel araştırma sorusu ve tamamlayıcı soruları, araştırmaya katılan kişilerin algılarının ve tecrübelerinin ortaya çıkarılmasını sağlayan sorulardır. Bu nedenle çalışmada öznel bir araştırma yöntemi olan nitel araştırma yönteminin kullanılmıştır (Yıldırım 1999, 12). Nitel araştırmalar, belirli bir konuda toplumun veya bireylerin eğilimlerini ve deneyimlerini anlamaya çalışmaktadır (Sönmez ve İlgin, 2018). Nitel araştırmalar, örneklem büyüklüğü ile ilgili belirlenmiş bir kuralın olmadığı, araştırma sorusu ve amacı doğrultusunda örneklem büyüklüğüne karar verilen, esnek bir yapıya sahiptirler (Aksayan ve Emiroğlu, 2002). Nitel araştırma yöntemi, koronavirüsün muhasebe meslek mensuplarının iş yapış yöntemleri, çalışma şekli ve süreleri ile müşterileriyle iletişim yöntemleri üzerine etkilerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla seçilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, koronavirüsün muhasebe meslek mensuplarının çalışma yöntemleri, çalışma süreleri ve müşterileri ile iletişim kültürleri üzerine etkilerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlıkları:

Bu araştırma, Bursa ilinde faaliyet gösteren yirmi altı muhasebe meslek mensubu ve araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formundaki sorular ile sınırlıdır. Ayrıca elde edilen bulgular, nitel araştırma olması nedeniyle, görüşmeye katılan yirmi altı meslek mensubuna ait sonuçlar olarak değerlendirilmelidir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini Bursa il merkezinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları ve aday meslek mensupları oluşturmaktadır. Örneklemin belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden birisi olan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Fazla sayıda ve çeşitte veri elde etmek ve dış geçerliliğin sağlanması için; eğitim düzeyi, unvanı, yaşı çalışma yılı, gibi özellikler bakımından birbirinden farklı olan meslek mensuplarının örnekleme dahil edilmesine dikkat edilmiştir.

Verilerin Toplanması:

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formları koronavirüs nedeniyle katılımcılara mail yoluyla erişim sağlanarak ulaştırılmıştır. Formların geri dönüşümü de yine mail yoluyla sağlanmıştır. Basit tesadüfi yöntemle seçilen meslek mensupları telefonla aranmış ve araştırma konusu ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Telefonla görüşülen meslek mensuplarından

araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul edenlere, soru formları mail adresleri alınarak gönderilmiştir. Araştırma 01- 30 Nisan 2020 tarihleri arasında yapılmıştır.

Verilerin Analizi Ve Değerlendirilmesi

Araştırmada verilerin analizinde ilk olarak katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik yüzde ve frekans analizi yapılmıştır. Daha sonra araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilmiş olan soruların içerik analizi yapılmıştır. Veriler; verilerin kodlanması, kodların düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması olmak üzere üç aşamada analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmanın analizinde MAXQDA 2020 Plus nitel veri analiz programı kullanılmıştır. Analiz sürecinde öncelikle yazılı formlar deşifre edilip çözümlemeler yapılmıştır. Yazılı belgeler programa yüklenerek araştırmayla ilgili ifadeler etiketlenmiş, etiketlenen veriler uzman görüşleri doğrultusunda gruplanmış ve yorumlanmıştır.

Geçerlik Güvenirlik

Nitel araştırmalardaki geçerlik ve güvenirlik ifadelerinin yerine nitel araştırmalarda inanılabilirlik, sonuçların doğruluğu ve araştırmacının yetkinliği gibi ifadelerden söz etmek daha doğru olur (Krefting, 1991). İnanılabilirlik konusunda alınabilecek önlemlerden birisi uzman incelemesidir. Bu incelemede uzman, araştırmanın deseninden toplanan verilere, verilerin analizine ve sonuçların yazılmasına kadar olan tüm süreçleri eleştirel bir bakış açısı ile değerlendirir ve araştırmacıyı bilgilendirir (Başkale, 2016). Bu doğrultuda görüşme formunun hazırlanmasında öncelikle araştırmanın amacı doğrultusunda 15 soru hazırlanmıştır. Söz konusu sorular, alanında yeterli bilgi ve tecrübeye sahip 3 serbest muhasebeci mali müşavirin görüşleri doğrultusunda dokuz açık uçlu soruya düşürülmüştür. Sorular dört meslek mensubuna ön test amacıyla uygulanmış alınan geri bildirimler sonucu gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra soru formuna son şekli verildikten sonra uygulanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle araştırmaya katılan meslek mensuplarının demografik özellikleri verilmiş daha sonra ise katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar aşağıda tablolar halinde sırasıyla verilmiştir.

Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının demografik bilgilerini içeren bulgular Tablo 1. 'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler		N	%
Unvan	SMMM	20	76,9
	Stajyer	6	23,1
	Toplam	26	100,0
Cinsiyet	Erkek	17	65,4
	Kadın	9	34,6
	Toplam	26	100,0
Yaş	25-35	10	38,5

	36-45	10	38,5
	46 ve üstü	6	23,1
	Toplam	26	100,0
Mesleki Tecrübe	1-10 yıl	9	34,6
	11-20 yıl	12	46,2
	21-30 yıl	3	11,5
	31 yıl ve üstü	2	7,7
	Toplam	26	100,0
Eğitim durumu	Lise	1	3,8
	Lisans	18	69,2
	Yüksek lisans	7	26,9
	Toplam	26	100,0

Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya katılan meslek mensuplarının; %76,9'u SMMM, %65,4'ü erkek, %77,0'si 25-45 yaş aralığında, %46,2'si 11-20 yıl arası tecrübeye sahip ve %69,2'si lisans mezunudur.

Görüşme Sorularından Elde Edilen Bulguları

Bu bölümde görüşme sorularından elde edilen bilgilerin grafik olarak sunulmuştur. İlk olarak araştırmaya katılanların en çok cevap verdikleri soruların grafiği aşağıda verilmiştir.

Grafik 1: En Çok Cevap Verilen Sorularla İlgili Kod Analiz Tablosu

Yukarıdaki grafik muhasebecilere sorulan sorularda en çok cevap verilen yani en çok kodlamanın yapıldığı soruları göstermektedir. Buna göre koronavirüs ortamında muhasebecilerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir? sorusu %16,5 oranı ile meslek mensupları tarafından en çok yanıtlanan soru olurken, ikinci sırayı %15,3 yanıtlanma oranıyla “Koronavirüs ortamında müşterilerle ilişkilerde ne tür değişiklikler oldu” sorusu almıştır. Yukarıdaki grafik sorular bazında geneli yansıtmaktadır. Aşağıdaki her soruya meslek mensuplarının vermiş oldukları yanıtlara ilişkin grafikler ayrı ayrı verilmiştir.

Grafik 2: Koronavirüs ortamında muhasebecilerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili kod analiz tablosu

Koronavirüs ortamında muhasebe meslek mensuplarına karşı karşıya oldukları en önemli sorunun ne olduğu ile ilgili bir soru yöneltilmiştir. Meslek mensuplarının %69,6'sı söz konusu ortamda en önemli sorunun mükelleflerin getirmiş oldukları ya da kargo ile gönderdikleri evraklara zorunlu temasın kendilerinde hastalık bulaşma korku ve endişesi oluşturduğunu bildirmişlerdir. İkinci sırada %43,% oranı ile resmi kurumların nöbetleşe mesai uygulamasına geçmesi nedeniyle işleri dolayısıyla ulaşmak istediklerinde resmi kurumlarla iletişim zorluğu yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Grafik 3: Koronavirüs ortamında çalışma sürelerinde değişikliklerle ilgili kod analiz tablosu

Araştırmaya katılan meslek mensupları “koronavirüsten sonra çalışma sürelerinizde her hangi bir değişiklik oldu mu? oldu ise ne tür bir değişiklik oldu?” şeklinde yöneltilen soruya meslek mensuplarının %38,5'i çalışma sürelerinde koronavirüs öncesine göre her hangi bir değişiklik olmadığını ifade ederken yine aynı oranda (%38,5) meslek mensubu çalışma sürelerinin azaldığını ifade etmişlerdir. Hafta sonları çalışmamaya başladıklarını belirtenlerin oranı %23,1 iken çalışma sürelerimiz arttı şeklinde görüş bildirenlerin oranı ise %11,5'dir.

Grafik 4:Koronavirüs ortamında çalışma yeri ile ilgili kod analiz tablosu

Koronavirüs nedeniyle özellikle özel sektörde evden /uzaktan çalışma yöntemine geçtiklerini duyurmuşlardır. Bu nedenle muhasebe meslek mensuplarına da kendilerinin de benzer bir uygulama geçip geçmediklerini belirlemek amacıyla, koronavirüs nedeniyle çalışma ortamlarında bir değişiklik olup olmadıkları ile ilgili bir soru yöneltilmiştir. Meslek mensuplarının %61,5'i çalışma ortamlarında herhangi bir değişikliğin olmadığını, işyerinde çalışmaya devam ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %23,1'i ise gerektiğinde evden gerektiğinde iş yerinde yani esnek çalışmaya geçtiklerini belirtmişlerdir. Çoğunlukla evden çalıştıkların oranı ise %15,4'tür.

Grafik 5:Koronavirüs ortamında devletten beklentilerle ilgili kod analiz tablosu

Meslek mensuplarına, koronavirüs ortamında devletten beklentilerini tespit etmek amacıyla bir soru yöneltilmiştir. Meslek mensuplarının bu süreçte en önemli beklentilerinin %45,8 oranı tüm beyanname verme ve ödeme sürelerinin uzatılması olduğunu belirtmişlerdir. İkinci, üçüncü ve dördüncü sırada aynı oranla (%12,5); mücbir sebeplerden kimlerin yararlanacağını konusuna açıklık getirilmesi, diğer meslek mensupları kadar itibar ve devletin almış olduğu kararlardan bütün mükelleflerin yararlanması taleplerinin olduğu belirlenmiştir.

Devletin almış olduğu önlemler kapsamında bazı mükellef grupları mücbir sebep kapsamına alınmış ve söz konusu mükelleflerin beyanname verme ve ödeme süreleri uzatılmıştır. Bu durum hem mükelleflerde hem de meslek mensuplarında bir takım belirsizliklerin yaşanmasına yol açmıştır. Düzenlemenin tüm mükellefleri kapsamadığı farkedilince, meslek mensupları belgelerin kaydedilmesi, beyannamelerin düzenlenmesi vb konularda, mükellefler de belge

düzenleme ve belgelerin muhasebecilere ulaştırılması ve vergilerin ödenmesi konularında özellikle oluşan belirsizlik nedeniyle zaman açısından sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Grafik 6: Koronavirüsün iş stresine etkisi ile ilgili kod analiz tablosu

Meslek mensupları iş sterslerini artıran en önemli unsurun virüs kapma endişesi olduğunu (%47,8) belirtmişlerdir. Katılımcıların %21,7'si ise koronavirüs nedeniyle iş streslerinde herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir.

Grafik 7: Koronavirüs ortamında iş yükünde değişikliklerle ilgili kod analiz tablosu

Araştırmaya katılan meslek mensuplarına koronavirüs nedeniyle iş yüklerinde değişiklik olup olmadığı ile ilgili soru yöneltilmiştir. Meslek mensuplarının %37,5'i, kısa çalışma ödeneğinden dolayı iş yüklerinin arttığını, %29,2'si iş yükü açısından herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir. Diğer taraftan meslek mensuplarının %20,8'i beyanname verme sürelerinin ertelenmesi nedeniyle iş yüklerinde azalma olduğunu ifade etmişlerdir. Bu görüşün dayanağı yapılan düzenleme ile bazı mükellef grupları mücbir sebep kapsamına alındıklarından bu grupta yer alanların beyanname verme ve vergilerini ödenme süreleri uzatıldı. Bu grupta yer alan mükellef sayısı fazla olan meslek mensuplarının iş yükleri azalmış olabilir. Tabi burada bir başka husus devlet tarafından yapılan bazı düzenlemelerin mükellefler tarafından anlaşılması ve mükelleflerin bu konuda meslek mensuplarından bilgi talep etmeleri her konuyu muhasebecilerine sormaları meslek mensuplarının hem zamanlarının büyük bir kısmını almakta hem de mükelleflerin kendilerinin yapmaları gerek işlerin büyük bir kısmını meslek mensuplarının yapmak zorunda kalmaları meslek mensuplarının iş yüklerini aşırı dercede

artırdığını ifade etmişlerdir. Özellikle değişikliklerin ilk uygulanma dönemlerinde söz konusu sorunları daha çok yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 8: Koronavirüs ortamında müşterilerle iletişimde değişikliklerle ilgili kod analiz tablosu

Araştırma kapsamında katılımcılara “koronavirüs mükelleflerinizi iletişiminizi etkiledi mi? Etkiledi ise nasıl etkiledi” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya meslek mensuplarının %48,0’i mükelleflerimizle yüz yüze iletişiminiz azaldı yanıtını vermişlerdir. Diğer taraftan meslek mensuplarının yine %48,0’i müşterileri ile iletişimde internet ve cep telefonu kullanımının arttığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla meslek mensuplarının mükellefleri ile iletişimde yüz yüze iletişimin yerini telefon, internet gibi iletişim araçlarının aldığı söylenebilir.

Grafik 9: Koronavirüs ortamında resmi kurumlarla iletişimle ilgili kod analiz tablosu

Araştırmaya katılan meslek mensupları, “iş ilişkisi içinde olduğunuz resmi kurumlarla olan iletişiminiz değişti mi? Değişti ise nasıl değişti” sorusuna meslek mensuplarının %58,8’i yüz yüze iletişiminiz mümkün olduğunca azaldığını, %47,2’si söz konusu kurumlarla koronavirüsten öncesinde de internet ortamında iletişim kurduklarını dolayısıyla virüs sonrası da iletişim yöntemlerinde her hangi bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir.

Grafik 9: Korona virüs nedeni ile işini bırakan mükelleflerle ilgili kod analiz tablosu

Koronavirüsün iş dünyasına dolayısıyla ekonomiye etkisini belirlemek ve bu konuda bir kanaat oluşturmak amacıyla katılımcılara “Koronavirüs sonrası işini bırakan mükellefleriniz oldu mu? Oldu ise sayısını belirtir misiniz” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Meslek mensuplarının %57,7’si işini bırakan mükellefleri olmadığını, %34,6’sı mükelleflerinin geçici olarak faaliyetlerini durduran mükellefleri olduğunu, %7,7’si de bu konuda kendilerine herhangi bir bilgi ulaşmadığını belirtmişlerdir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Koronavirüs sürecinin çalışma yaşamı ile ilgili öğrettiği önemli hususlardan birisi, büyük küçük tüm şirketlerin ve serbest çalışanların, işlerinin yapısı şayet uygunsa, iş yapış alışkanlıklarını evden/uzaktan çalışmaya uygun hale getirmeleri gerektiğidir. Yine bu salgın pek çok işin fiziki mekânlardan bağımsız olarak yapılabileceğini göstermiştir. Bu gün basit bir bakış açısı ile “uzaktan çalışma” veya “evden çalışma” olarak adlandırılan değişim, aslında hem içerik hem de etki olarak çok daha büyük bir değişimin öncüsü olarak görülmelidir.

İleri teknolojilerle esnek çalışma saatleri ve evden/uzaktan çalışma modelleri tüm sektörlerde özellikle de hizmet sektöründe yaygınlık kazanacaktır. Bu nedenle koronavirüs sonrası süreçte çalışanlarının işlerini uzaktan yapmasına imkân veren teknolojilerin önemi daha da artacaktır.

Araştırmanın temel bulguları aşağıda sunulmuştur.

Koronavirüsten sonra evden çalışmaya başlayanların oranı %15,4, gerektiğinde evden gerektiğinde ofiste çalışanların oranı %23,1 ve sürekli ofiste çalışmaya devam edenlerin oranı %61,5’tir.

Tabi burada evden/uzaktan çalışma sistemine geçişi etkileyen esas etken sektörden ziyade yapılan işin özelliği ve işin yapılış şeklidir. Bu bağlamda hizmet sektörü evden/uzaktan çalışmaya en uygun olan alanlardan birisidir. Çalışmada muhasebe meslek mensuplarında evden çalışma sistemine geçişin düşük düzeyde kalmasının çeşitli nedenleri olabilir. Bunların başında önceden böyle bir çalışma alışkanlığına/kültürüne sahip olamamaları, yeterli teknolojik araç-gereç ve alt yapıya sahip bulunmamaları, teknoloji kullanımında bilgi eksikliği ve müşterilerinin/mükelleflerinin böyle bir iş yapma alışkanlık ve kültürüne sahip olamamaları sayılabilir.

Muhasebe meslek mensuplarının koronavirüs ortamında karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunun (%69,6) mükelleflerin/müşterilerin teslim ettikleri ya da kargo ile gönderdikleri evraklara zorunlu temas ve buna bağlı hastalık bulaşma korku ve endişesi olduğudur.

Araştırmaya katılanların %38,5'i çalışma sürelerinin azaldığını belirtirken, yine %38,5'i çalışma sürelerinde değişiklik olmadığını ifade etmişlerdir. Koronavirüsten sonra hafta sonu işe gitmeyenlerin oranı ise %23,1'dir.

Meslek Mensuplarının bu süreçte devletten beklentilerinin ilk sırasında %45,8 oranı ile "tüm beyanname verme ve vergi ödeme sürelerinin ertelenmesi yer almaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen önemli bulgulardan birisi de, meslek mensuplarının %47,8'i virüs kapma endişesi ile iş streslerinin arttığı ifade etmişlerdir. Bir diğer bulgu ise, meslek mensuplarının %37,5'i virüs sürecinde yapılan düzenlemelerden birisi olan kısa çalışma ödeneği uygulamasının iş yüklerini artırdığını, %29,2'si ise iş yüklerinde her hangi bir değişiklik olmadığını yönünde görüş belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının %48,0'i koronavirüs sonrası müşterileri ile yüz yüze iletişimlerinin azaldığını, yine katılımcıların %48,0'i virüs sonrası müşterileri ile telefon, internet vb iletişim araçları ile iletişim kurmayı tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Meslek mensuplarının benzer şekilde resmi kurumlarla olan iletişim yöntemlerinin de değiştiği görülmüştür. Katılımcıların %58,8'i resmi kurumlarla yüz yüze iletişimlerinin azaldığı ve mümkün olan işlerini internet aracılığı ile yaptıkları belirlenmiştir.

Meslek mensuplarının 57,7'si koronavirüs sonrası işi bırak mükelleflerinin olmadığını, %34,6'sı geçici olarak faaliyetlerini durduranların olduğunu ifade etmişlerdir.

Serbest meslek mensupları teknolojik alt yapılarını evden/uzaktan çalışmaya uyumlu hale getirilmelidirler. Gerekli ve yeterli alt yapıya sahip olmayan meslek mensuplarına bu konuda destek sağlanabilir. Özellikle meslek odaları, üyelerine bu konuda rehberlik edebilir, teknoloji kullanımı konusunda eğitimler düzenlemeleri yararlı olacaktır. Ayrıca iş yerlerinde çalışanları korumaya yönelik önlemlerin alınarak iş güvenliği sağlanmalıdır. Gerekirse ofislerin tasarımı sosyal mesafe ve izolasyon temelinde yeniden kurgulanmalıdır.

Çalışma yaşamı ile ilgili şu an var olan koşulların büyük bir kısmı Koronavirüs sonrasında önemli ölçüde değişecektir. Bu nedenle, şirketlerin, tüm çalışanların ve serbest meslek mensuplarının değişen yeni koşullara adaptasyonlarını sağlayacak çalışmalara şimdiden başlamaları gerekmektedir. Çünkü Koronavirüs salgını daha uzun bir gelecekte gerçekleşmesi öngörülen dijital dönüşüm sürecini hızlandırmıştır.

Koronavirüs sonrası süreçte devletlerin de sosyal destek programlarını genişletmesi, teknolojik alt yapıyı geliştirmeye yönelik çalışmalara destek vererek değişen çalışma koşullarına uyum sürecini hızlandırılmalıdır.

Evden/uzaktan çalışma sisteminin avantaj ve dezavantajlarının işlerin ve sektörlerin özellikleri dikkate alınarak meslek mensuplarının değerlendirilmesi gerekir. Böyle bir kültürün oluşması zaman alacaktır. Bu nedenle başlangıçta özellikle; zaman yönetimi, evde uygun ortamın ve alt yapının olmaması vb. sorunların yaşanabileceği öngörülebilmelidir.

Bu çalışmanın Korona virüsün muhasebe meslek mensuplarının iş ve çalışma ortamlarına etkisine yönelik literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bundan sonra yapılacak

çalışmalar Türkiye geneline yönelik olarak gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda bu çalışmanın bundan sonra yapılacak çalışmalar için yol gösterici olabileceği kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

- Aksayan, S. ve Emiroğlu, O.N. (2002). Araştırma Tasarımı. İçinde: Erefe İ. editör. Hemşirelikte araştırma ilke süreç ve yöntemleri. Birinci baskı. Odak Ofset, İstanbul.
- Başkale, Hatice. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik Ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9 (1), 23-28.
- İlgar Coşkun Semra ve İlgar, Zeki Mehmet. (2014). Nitel Veri Analizinde Bilgisayar Programları Kullanılması, İstanbul Sebahattin Zaim üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 3(5), 31-87.
- Krefting, L. (1991). Rigor in Qualitative Research: The Assessment Of Trustworthiness. The American Journal of Occupational Therapy, 45 (3), 214-222.
- Sönmez, S. ve İlgün, G. (2018). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Sağlık Hizmetleri Bağlamında İncelenmesi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(40), 375-399.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21 (2), 419-426.
- TÜBİTAK (2020). https://tubitak.gov.tr/tr/destekler/akademik/ulusal-destek-programlari/1001/icerik-covid-19-sobag-cagrisi#_ftn1, adresinden erişildi.(ET: 02.05.2020).
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2008), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, Ali. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri Ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri Ve Önemi. Eğitim ve Bilim, 23, 7-12.
- Yılmaz, Doğan. (2020) <http://www.enbursa.com/haber/korona-salgininin-turkiye-ekonomisine-etkisi-117936.html> adresinden erişildi.(ET: 01.05.2020).